

Työikäisten osaaminen ja sopeutuminen ammattirakenteiden murrokseen

Hankkeen nimi ja lyhenne: Ammattirakenteen muutos haastaa osaamisen (Polkuja työhön)

Konsortiojohtaja: Rita Asplund

1. Vaikuttavuustavoite

Kyseessä on konsortion osahankkeen eli rajatumpaa vaikuttavuutta kuvaava kertomus (b). Osahankkeessa tarkastellaan työikäisten osaamista ja sopeutumista ammattirakenteiden murrokseen.

Tausta: Kun ammattirakenteet muuttuvat, yksilöiden työmarkkinamenestyksen kannalta merkittävässä roolissa on osaamisen kehittäminen työuran aikana, eivät pelkästään koulutusvalinnat ennen työmarkkinoille tuloa.

Tavoite: Hankkeessa selvitetään, kuinka osaaminen ja sen kehittäminen auttavat työmarkkinoille jo siirtyneitä ja erityisesti työelämässä olevia sopeutumaan joustavasti ammattirakenteiden muutokseen. Erityisryhmänä tarkastellaan maahanmuuttajia, jotka usein tulevat kulttuureista, joissa edelleen harjoitetaan ammatteja, jotka eivät lähtökohtaisestikaan Suomeen tullessa ole enää ajankohtaisia suomalaisessa kontekstissa.

Hankkeen tuloksilla pyritään vaikuttamaan koulutus- ja maahanmuuttopolitiikan suunnitteluun.

2. Mitä ohjelman tavoitetta vaikuttavuuskertomus käsittelee?

Vaikuttavuuskertomus käsittelee osin kaikkia neljää ohjelmaston kysymystä:

- A. Mitkä ovat merkittävimmät osaamisen, työelämän ja työmarkkinoiden muutokset ja miten niihin vastataan?
- B. Millä tavoin tunnistetaan, kehitetään, tuetaan ja käyttöön otetaan uudenlaisen työelämän vaatimia taitoja?
- C. Miten kehitetään työmarkkinoita ja niiden toimivuutta?
- D. Miten maahanmuutto vaikuttaa työelämään sekä koulutuksen ja osaamisen uusiutumiseen?

3. Keinot

Työllisten osaamisen päivittämisen vaikutuksia on tarkasteltu arvioimalla Koulutusrahaston myöntämän aikuiskoulutustuen vaikuttavuutta. Aikuiskoulutustuki on merkittävä instrumentti, jonka avulla yhteiskunta pyrkii edistämään työllisten osaamisen kehittämistä. Sen menot ovat noin 250 miljoonaa euroa vuodessa. Tutkimus on tehty tiiviissä yhteistyössä Koulutusrahaston kanssa. Tutkimuksen tulokset ovat antaneet Koulutusrahaston hallitukselle eväitä toiminnan kehittämiseen, ja tutkimustulokset ovat levinneet Koulutusrahaston kautta laajasti suomalaiseen työmarkkinakenttään. Tutkimusta on esitelty Suomessa useissa koulutuspolitiikan päätöksentekijöille suunnatuissa tilaisuuksissa, ja tutkimukseen viitataan muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön elinikäisen oppimisen kehittämistarpeita

selvittävän työryhmän loppuraportissa (Työn murros ja elinikäinen oppiminen). Tutkimusta on esitelty myös tieteellisissä konferensseissa Suomessa ja ulkomailla, ja siitä on viestitty medialle.

Ammattirakenteiden muutosten vaikutuksista erilaisen osaamisen kysyntään on julkaistu kirjoitus Ammattikasvatuksen aikakauskirjassa, ja aiheesta on pidetty useita esitelmiä. Teemasta on myös keskusteltu sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa järjestetyissä pyöreän pöydän keskusteluissa ja työmarkkinajärjestöjen kanssa sekä pidetty esitelmiä Sitran talouspolitiikan johtamisen kursseilla.

Hankkeessa on tuotettu tietoa maahanmuuttajien työllisyyden ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä sekä kvantitatiivisin että kvalitatiivisin menetelmin. Tuloksista on kirjoitettu sekä suomenkielisiä että englanninkielisiä julkaisuja: tutkimusraportteja ja kansainvälisiä artikkeleita. Kansallisen tason julkaisuista on viestitetty medialle. Tuloksia on esitelty erilaisissa tilaisuuksissa Suomessa, esimerkiksi Rakkaudesta tieteseen -tapahtumassa ja STN-maahanmuuttoseminaareissa, sekä kansainvälisissä konferensseissa Ateenassa, Oslossa ja Turussa. Lisäksi hanke on ollut aktiivisesti mukana Suomen Akatemian STN-tutkijoiden Maahanmuuttotutkijoiden yhteistyöforumissa, ja hankkeen edustaja on toiminut sen puheenjohtajana vuodesta 2016 lähtien. Forum on kokoontunut säännöllisesti noin neljä kertaa vuodessa. Tässä yhteydessä tuloksista on kirjoitettu osio maahanmuuttoa tutkivien STN-hankkeiden yhteiseen policy briefiin, joka on suunnattu päättäjille ja muille maahanmuutosta kiinnostuneille henkilöille sekä sidosryhmien edustajille. Tutkimuksen tuloksia ja teemoja on tuotu esiin myös erilaisissa asiantuntijahaastatteluissa ja -esiintymisissä sekä sidosryhmätapaamisissa, muun muassa Vantaan kaupungin johtoryhmän kokouksessa ja Helsingin kaupungin sisällä eri toimialojen tilaisuuksissa. Hanke on mukana maahanmuuttajien työllisyyttä käsittelevässä Workcast-podcast-jaksossa, joka äänitetään joulukuussa 2018. Tuloksista on kirjoitettu myös yleistajuisempia julkaisuja, ja niistä on tekeillä HS-vieraskynäkirjoitus, jonka ensimmäinen versio sai HS:n toimittajan Jyrki Räikän kiinnostuksen.

4. Havainnot konkreettiset vaikutuksista

Aikuiskoulutustukea käsittelevä tutkimus on vaikuttanut Koulutusrahaston hallituksen näkemyksiin aikuiskoulutustuen toimivuudesta ja kehittämistarpeista. Muiden tutkimuskysymysten osalta konkreettiset vaikutukset näkyvät myöhemmin.

Maahanmuuttajien työllisyyttä ja hyvinvointia tarkastelevan tutkimuksen tuloksia on tuotu esiin sidosryhmätapaamisissa (Vantaan kaupungin johtoryhmän kokous, Helsingin kaupungin kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan monimuotoisuusverkoston tapaaminen), joissa tulokset ovat herättäneet vilkasta keskustelua ja tukeneet maahanmuuttoasioiden parissa työskentelevien näkemyksiä siitä, mihin suuntaan palveluja pitäisi kehittää. Tutkimuksen vaikutukset tullevat vielä selkeämmin esille sen jälkeen, kun esimerkiksi policy brief on saatettu sen kohdeyleisön tietoon ja hankkeen viimeisetkin tuotokset on julkaistu.

5. Tavoiteltu vaikuttavuus ja konsortion saavutukset tällä hetkellä

Monet hankkeen tutkimuksista ovat vielä kesken, ja hankkeen vaikuttavuus esimerkiksi koulutuspolitiikan osalta tulee painottumaan hankkeen loppupuolelle.

6. Tahattomat vaikutukset ja muutokset konsortion toimintatavoissa

7. Vaikuttavuuden saavuttamiseksi tehty tutkimustyö

Asplund, Rita ja Antti Kauhanen. 2018. Teknologinen Kehitys, Ammattirakenteiden muutos ja osaaminen. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*. 20(1):91-105.

Kauhanen, Antti. 2018. The Effects of an Education-Leave Program on Educational Attainment and Labor-Market Outcomes. Helsinki, ETLA Working Papers No 56. <http://pub.etla.fi/ETLA-Working-Papers-56.pdf>.

Luoma, T. & Yijälä, A. (2018). Turvapaikanhakijana Suomeen tulleiden irakilaisten oppimiskokemuksia Suomessa ja Suomesta. Kvartti 4/2018 (painossa).

Nyman, M. (2016). Ensimmäisillä kohtaamisilla on merkitystä. Tutkimus englantia puhuvista, ammattitaitoisista irakilaisturvapaikanhakijoista Suomessa. Kvartti 4/2016.

Yijälä, A. (2016). Maahanmuuttajien työelämäintegraatiota ja taloudellista sopeutumista selvitetään tarkemmin. Kvartti 4/2016.

Yijälä, A. & Luoma, T. (2018). "En halua istua veronmaksajan harteilla, haluan olla veronmaksaja itse" Haastattelututkimus maahanmuuttajien työmarkkinapoluista ja työnteon merkityksestä heidän hyvinvoinnilleen. Helsingin kaupungin kaupunginkanslian tutkimuksia 2018:2. Helsinki: Helsingin kaupunki.

Yijälä, A., & Nyman, M. (2017). Living in limbo – Qualitative case study of skilled Iraqi asylum seekers in Finland. Helsingin kaupungin tietokeskuksen tutkimuksia 2017:1. Helsinki: Tietokeskus.